

Crna Gora
Ministarstvo održivog razvoja i turizma
AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE
Broj : UPI – 101 – 1556/1 – 02 – 1959/3
Podgorica, 31.12.2018. godine

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine na osnovu člana 18 Zakona o zaštiti prirode („Sl. list Crne Gore”, br. 54/16), člana 21a Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni List Crne Gore”, 5/12, 25/12, 61/12, 20/13, 17/14, 6/15, 80/15, 35/16, 41/16, 73/16, 3/17 i 19/17), člana 18 i člana 46 stav 1 Zakona o upravnom postupku („Službeni List Crne Gore”, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), a odlučujući po zahtjevu Sekretarijata planiranje prostora i održivi razvoj. Opština Tivat (br. UPI – 101 – 1556/1 – 02 – 1959/1 od 17.12.2018. godine) u postupku izdavanja akta o uslovima i smjernicama zaštite prirode **donosi**

RJEŠENJE

I **UTVRĐUJU** se sljedeće uslove i smjernice zaštite prirode za izradu Godišnjeg programa upravljanja za Spomenik prirode – Veliki gradski park u Tivtu za 2019. godinu:

1. Podatke o prirodnim vrijednostima lokacije, ciljnim vrstama biljaka, životinja i gljiva, objekata geonasljeđa i predjela u granicama prostornog obuhvata predmetnog dokumenta

Veliki gradski park nalazi se u sjeverozapadnom dijelu užeg gradskog jezgra Tivta, na prostoru između jadranske magistrale sa istočne i sjeveroistočne strane, i gradske rive i Porto Montenegra sa zapadne strane. Površina zaštićenog prirodnog dobra je 59158 m². Dendrofloru Velikog gradskog parka u Tivtu, što je i njegova najveća vrijednost, čine 133 vrste, jedna podvrsta, tri varijeteta i 18 kultivara. Od toga, 89 vrsta su alohtone (66,92%), a 44 vrste su autohtone (33,08%). U sastavu dendrofore parka zastupljene su i dvije vrste (*Buxus sempervirens* – šimšir i *Taxus baccata* - tisa) koje su na nacionalnoj listi zaštićenih biljnih vrsta (Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta, Službeni list br. 76/06). Registrovano je 8 vrsta gljiva koje pripadaju razdjelu *Basidiomycota*, od kojih su tri vrste registrovane kao paraziti slabosti (*Phaeolus schweinitzii*, *Phellinus torulosus* i *Crepidotus mollis*) koje mogu izazvati određene štete na dendrofori Parka, zatim 4 vrste puževa (*Monacha cartusiana*, *Theba pisana*, *Tandonia sowerbyi* i *Helicigona serbica*), 8 vrsta insekata koje su uzročnici oštećenja na listovima i drvetu određenog broja primjeraka (*Cameraria ochridella*, *Carphoborus minimus*, *Tischeria ekebladella*, *Andricus quercustozae*, *Buprestis cupressi*, *Dryocoetes villosus* i *Corytucha ciliata*), zatim 2 vrste vodozemaca (*Pseudepidalea viridis*, *Hyla arborea*) i 5 vrsta gmizavaca (*Hemidactylus turcicus*, *Podarcis muralis*, *Podarcis melisellensis*, *Lacerta viridis*, *Testudo hermanni*) koje su zakonom zaštićene u Crnoj Gori dok je *Podarcis melisellensis* endemična vrsta, a na CITES listi je vrsta *Testudo hermanni*. Konstatovano je i 46 vrsta ptica koje su na listi zaštićenih vrsta Crne Gore i 8 vrsta sisara (*Sciurus vulgaris*, *Apodemus sylvaticus*, *Rattus norvegicus*) kao i vrste iz reda Chiroptera (*Rhinolophus blasii*, *Nyctalus leisleri*, *Myotis dasycneme*, *Myotis bechsteini* i *Myotis nattereri*).

AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

IV Proleterske 19 • 81000 Podgorica • Crna Gora • Tel: +382 20 446 500
Fax: +382 20 618 260 epamontenegro@gmail.com • www.epa.org.me

2. Podaci o ustanovljenim režimima, zonama i mjerama zaštite i korišćenja prirodnih resursa i dobara

Ovo područje se nalazi pod zaštitom kao spomenik prirode od 1968. godine. Spomenik prirode "Veliki gradski park" se kategorije kao značajno zaštićeno prirodno dobro (III kategorija). U Velikom gradskom parku je utvrđen Režim zaštite II stepena sa ustanovljenim opštim i posebnim mjerama zaštite i korišćenja, kao i mjerama i aktivnostima koje treba sprovesti radi očuvanja i unaprjeđivanja vrijednosti zaštićenog prirodnog dobra.

Propisane mjere u zaštićenom prirodnom dobru, preduzimaju se sa ciljem njegove zaštite i ukupne revitalizacije (definisane Planom upravljanja) i sprovode se izradom godišnjih Programa upravljanja.

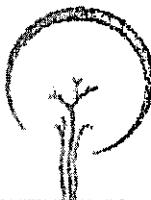
3. Mjere zaštite prirode koje treba primijeniti

Sve aktivnosti na sprovođenju zaštite i unaprjeđenja zaštićenog prirodnog dobra podrazumijeva multidisciplinarni pristup i angažovanje relevantnih institucija i stručnjaka u jedinstvenom tretiranju značajnih bioekoloških vrijednosti, pejzažnom oblikovanju prostora i zaštiti spomeničkog nasljeđa, a sprovode se Opštim mjerama zaštite i unapređenja vrijednosti Velikog gradskog parka kroz:

- zaštitu i očuvanje biološke raznovrsnosti kao i njegovo ukupno unaprjeđenje;
- zaštitu i očuvanje kulturno-istorijskih, urbanističkih i memorijalnih vrijednosti Parka;
- zaštitu i očuvanje postojeće površine i granice Parka i
- veću posjećenost Parka kroz edukaciju i promociju.

Za planirane, radnje i aktivnosti predviđene Programom upravljanja za 2019 godinu daju se sljedeće smjernice i uslovi zaštite prirode:

- Prostor izvođenja radova predvidjeti na minimalnoj površini potrebnoj za njegovo funkcionalisanje, a manipulativne površine prostorno ograničiti. Sistem postojećih puteva i staza koristiti za prilaz lokaciji;
- Prilikom izvođenja zemljanih radova iskope vršiti ručno kako bi se izbjeglo ozljeđivanje korijenskog sistema drveća;
- Planirane sadržaje uklopiti u neposredno okruženje;
- U svim etapama izvođenja radova, obavezno je:
  - sistematski prikupiti i deponovati čvrst otpad koji se javlja u procesu gradnje i boravka radnika u zoni gradilišta (ambalaža od hrane, drugi čvrsti otpaci) i ukloniti sav preostali građevinski materijal, otpad i opremu sa lokacije po završetku građenja;
  - preduzeti sve mјere zaštite zemljišta, dendroflore, mobilijara, memorijalnih obilježja i drugih arhitektonskih vrijednosti parka;

AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

IV Proleteretsko 19 • 81000 Podgorica • Crna Gora • Tel: +382 20 446 500
Fax: +382 20 618 250 epamontenegro@gmail.com • www.epa.org.me

- u slučaju pojave akcidenta, treba odmah odmah utvrditi razmjere akcidenta (sačiniti komisijski Izvještaj) i preuzeti mjere za saniranje površine izložene akcidentu;
  - prilikom izvođenja radova tokom (ljetnji meseci), smanjiti zaprašenost vazduha povremenim zalivanjem zemljišta.
- Nije dozvoljeno korišćenje jakih svetlosnih izvora (reklamni rotirajući reflektori, laseri i sl.) usmijerenih ka krošnjama drveća i u nivou koji će ometati nesmetan prolaz posjetilaca;
  - Uvođenje rasvjete, podrazumijeva uvažavanje sljedećih činjenica:
    - više osvjetljenja nije sinonim dobrog osvjetljenja ,
    - noćne vizure treba da budu otvorene,
    - kontinuitet (međusobno stapanje) svjetlosti i noći treba da bude prisutno,
    - uvažavanje cirkadijalnog ritma živog svijeta je neophodno, jer za vrijeme cvjetanja, biljkama treba od 12-14 sati svjetlosti, a zatim period mraka od 12 sati bez prekida. U praksi se pokazalo da perene najbolje uspijevaju sa periodom od 12 sati svjetla i 12 sati mraka.

Imajući uvidu navedeno, potrebno je:

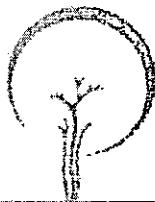
- Iskoristiti postojeću svjetlost okruženja (uz korigovanje intenziteta u blizini Parka) i
- Primijeniti odgovarajuća tehnička rješenja zaštite od uticaja svjetlosti korišćenjem svetlosnog spektra koji manje privlači noćne vrste i utvrđivanjem položaja svetlosnih tijela ispod 4 metra radi zaštite sprata krošnje od osvjetljenja,
- Informativna signalizacija treba da bude (dizajn, forma i upotrebljeni materijal) usaglašena sa oblikovnim rešenjima tj. da bude prilagođena zaštićenom prirodnom dobru i uputstvom za obilježavanje granica zaštićenog prirodnog dobra.,
- Nakon završenih radova i nivelacije terena, sve površine sanirati i vratiti u prvobitno stanje,
- Višak materijala i otpada nastao tokom iskopa, potrebno je ukloniti. Deponovanje otpada mora se obaviti pod uslovima i na mjesto koje odredi nadležna opštinska komunalna služba,
- Za radove na restauraciji i konzervaciji spomen obilježja, obezbijediti uslove zaštite od nadležnog organa Uprave.

Tokom realizacije Programa upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom potrebno je preuzeti sljedeće mjere zaštite i unaprjeđenja:

Zabranjena je izgradnja objekata i korišćenje prirodnih resursa osim u istraživačke, edukativne i turističko rekreativne svrhe.

Dozvoljavaju se radovi i aktivnosti na zaštiti i unaprjeđenju ukupnog ambijenta zaštićenog prirodnog dobra kao što su:

- obnova dendroflore;
- uređenje pješačkih, rekreacionih staza i elemenata;

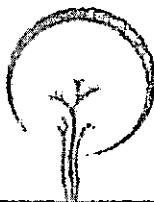
AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

IV Proleterska 19 • 81000 Podgorica • Crna Gora • Tel: +382 20 446 500
Fax: +382 20 618 250 epa@montenegro@gmail.com • www.epa.org.me

- nastavak realizacije Projekta automatskog Sistema za zalivanje;
- elektrifikacija zaštićenog prirodnog dobra;
- obnavljanje i održavanje (košenje, uklanjanje korova, prihranjivanje, aeracija, itd.) travnjaka;
- naučna istraživanja i praćenje prirodnih procesa;
- posjeta u turističke, obrazovne, rekreativne i opštakulturne svrhe;
- sprovodenje preventivnih mjera za zaštitu od požara, pojave biljnih i životinjskih bolesti i prenamnoženja gradogenih vrsta insekata;
- interventne mjere na zaštitu vrsta po posebnim uslovima zaštite prirode.

U cilju realizacije i postizanja Opštih ciljeva zaštite, definisane opštim mjerama, propisane su posebne mjere zaštite i unaprjeđenja prostora Velikog gradskog parka:

- obezbijediti kontinuiranu zamjenu stabala (drveće niskog kvaliteta) koja ugrožavaju bezbjednost posjetilaca i narušavaju ukupnu vrijednost parka;
- obezbijediti uslove za pravilnu njegu i odabirom vrsta podići nivo kvaliteta parka;
- prilikom dopune ne unositi veliki broj novih vrsta jer se na taj način može narušiti mediteranski pečat i izvornost Velikog parka;
- dati prednost autonotonim biljnim vrstama, tj. mediteranskim vrstama drveća, grmlja i prizemnog rastinja, jer njima u ekološkom i estetskom pogledu ne mogu konkurisati tropске vrste;
- unaprijediti stanje postojećeg rasadnika, kroz obnovu i dopunu biljnog fonda, koji bi predstavljao osnovu kako za održavanje zelenih površina i vegetacije samog parka, tako i ostalih zelenih površina u gradu. Nove sadnice treba da budu reprezentativne i rasadnički dobro odnjegovane;
- ostalo zelenilo, koje možda nema velike estetske vrijednosti ali ima funkcionalne, treba da bude sukcesivno zamijenjeno, bez naglog i pretjeranog „otvaranja“ prostora koje bi pojačalo negativno djelovanje udara vjetra na stabla koja ostaju, a koja su ranije, u sklopu sa uklonjenim stablima, bila zaštićena;
- obezbijediti sanaciju zakorovljenih dijelova parka. Potrebno je prostor oslobođiti od korovskih biljaka i invazivnih žbunastih i drvenastih vrsta i formirati nove parkovske zasade;
- obezbijediti monitoring prisutnih vrsta u Parku;
- sistemom za zalivanje obezbijediti adekvatnu (dovoljnu) količinu vode u ljetnjim mjesecima;
- energetsku efikasnost sistema resvjete postići korišćenjem savremene LED tehnologije;
- izvršiti ažuriranje podataka o dendroflori Parka;
- na planiranim mjestima izvršiti prorjeđivanje kako bi se stablima sa većim dekorativnim potencijalom ostavilo dovoljno prostora za nesmetani rast i kako ne bi došlo do remećenja pravilnog razvoja ovih stabala. Tamo gdje nijesu na vrijeme izvršeni prorijedi i stabla imaju već formirane nepravilno razvijene i asimetrične krošnje, izvršiti samo blage prorijede, naročito ako su u pitanju četinarske vrste, koje teže podnose orezivanje,
- pažnju posvetiti i načinu oblikovanja krošnji i habitusa vrsta, a što se posebno odnosi na primjerke geometrijskih oblika koji svoju dekorativnu funkciju ostvaruju jedino kroz adekvatan način održavanja;
- voditi adekvatnu brigu o postojećim memorijalnim objektima (Spomenik obilježje o utemeljenju parka, Spomenik Kraljevske ratne mornarice podignut između dva svjetska rata i Spomenik narodnim herojima Spasiću i Mašeri podignut nakon II svjetskog rata);

AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

IV Proleterske 10 - 81000 Podgorica - Crna Gora • Tel: +382 20 418 500
Fax: +382 20 610 250 epantenzene@outlook.com • www.epa.org.me

- nastaviti studijski rad na proučavanju istorijske građe kako bi se saznanjima o prošlosti ovog prostora svakodnevno dopunjavaala kulturološka i pejzažna riznica koju on predstavlja;
- osigurati redovni nadzor i evidenciju stanja kulturnih dobara;
- podizanje svijesti građana i posjetilaca o značaju i potrebi očuvanja parka kao zaštićenog prirodnog dobra;
- unaprijeđenje edukacijskih programa školske djece o parku;
- održavanje različitih kulturnih manifestacija;
- unaprijeđenje promocije parka kroz organizovanje manifestacija i obilježavanja važnih datuma zaštite prirode;
- postavljanje dvojezičnih (crnogorski i engleski jezik) informativno-edukativnih tabli za prezentaciju vrsta dendroflore;
- dekvatno obezbjeđenje parka (čuvarska služba, zatvaranje kapija parka).

II Ukoliko se ne doneše Godišnji program upravljanja za 2019. godinu za Spomenik prirode - Veliki gradski park u Tivtu, akt o smjernicama i uslovima zaštite prirode prestaje da važi u roku od dvije godine od dana dostavljanja akta.

Obrazloženje

Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj, Opština Tivat je 17.12.2018. godine Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine podnio zahtjev (broj: UPI – 101 – 1556/1 – 02 – 1959/1) za izdavanje akta o uslovima i smjernicama zaštite prirode za Godišnji program upravljanja za 2019. godinu za Veliki gradski park u Tivtu.

U postupku rješavanja predmetne upravne stvari unutar Agencije za zaštitu životne sredine pribavljeno je stručno mišljenje (broj: UPI – 101 – 1556/1 – 01 – 1959/2) od strane Sektora za zaštitu prirode, monitoring, analizu i izvještavanje koje je dostavljeno 26.12.2017. godine.

Nakon razmatranja predmetnog zahtjeva i stručnog mišljenja o uslovima i smjernicama zaštite prirode ovaj organ je našao da u dispozitivu navedene mjere, uslove i smjernice zaštite prirode kao i podatke koje treba uzeti u obzir prilikom izrade Godišnjeg programa upravljanja za 2019. godinu za Veliki gradski park u Tivtu, sa ciljem zaštite prirodnih vrijednosti datog područja.

Član 31 stav 3 Zakona o zaštiti prirode („Sl.list CG”, br. 54/16) propisuje da zona zaštite II - aktivni režim zaštite, sprovodi se na zaštićenom području u kome su djelimično izmijenjene osobine prirodnih staništa ali ne do nivoa da ugrožavaju njihov ekološki značaj, uključujući vrijedne predjele i objekte geonasljeđa. U zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu se: sprovoditi intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja zaštićenog područja; vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obilježja predjela i objekata geonasljeđa.

Član 18 stav 8 Zakona o zaštiti prirode („Sl.list CG”, br. 54/16) propisuje da ukoliko se, dokument iz stava 1 ovog člana ne doneše, akt o smjernicama i uslovima zaštite prirode prestaje da važi u roku od dvije godine od dana dostavljanja akta.

AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

IV Proleterake 13 • 81000 Podgorica • Crna Gora • Tel: +382 20 446 500

Fax: +382 20 618 250 epamontenegro@gmail.com • www.epa.org.me

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u dispozitivu ovog rješenja.

Uputstvo o pravnoj zaštiti: Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Ministarstvu održivog razvoja i turizma, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja, preko ovog organa.

Ovlašćeno službeno lice
Jelena Leković, samostalni savjetnik II

Dostavljeno:

- Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj, Opština Tivat, Opština Tivat, Trg Magnolije br. 1, 85320 Tivat
- Uprava za inspekcijske poslove: Ekološka inspekcija
- a/a
- 02

AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

IV Proleterske 13 • 81000 Podgorica • Crna Gora • Tel: +382 20 448 510
Fax: +382 20 618 260 epazps@nrgrobi@gmail.com • www.epa.org.me